

GOSSKÖRSTIPS:

(hämtade ur publicerade nyhetsbrev)

1. ÄGGKLOCKAN! (Nyhetsbrev sept 2015)

Skaffa en enkel äggklocka – som tickar! Flörta med killarnas tävlingsinstinkt genom att låta dem tävla mot sig själva i att klara olika moment så snabbt som möjligt. Men var tydlig: Att vara snabb betyder inte att slarva! Jag använder äggklockan i många olika sammanhang. Bara fantasin sätter gränser, här är några exempel:

Vid instudering av ny musik ("Ok, jag sätter klockan på 3 minuter: när den ringer ska vi ha lärt oss första versen/gått igenom uttalet på s 7-8/ha sjungit detta parti 3 gånger på raken helt fläckfritt"); Vid utdelning av noter ("om 2 minuter ska alla ha sina noter på rätt plats i pärmen och stå beredda att starta"); Vid nödvändig mikropaus under repet ("Ni får 3 minuters mikropaus: alla måste lämna rummet minst en gång, men måste vara tillbaka på stolen när klockan ringer"). Om sångarna är trötta och vill avsluta repet ("Ok, ni har jobbat superbra idag! Vi kör 4 min totalkoncentration nu, och när den ringer får ni lämna rummet ÄVEN om vi är mitt i ett stycke! Tack för idag säger jag redan nu!"). Jag använder inte äggklockan i tävlingar som gör att individer eller grupper i kören tävlar mot varandra. Det handlar inte om att bli bättre eller snabbare på bekostnad av någon annan – allt handlar om att som grupp lyfta hela lagets prestation!

Joakim Olsson Kruse

2. UTVÄRDERING (Nyhetsbrev Okt 2015)

När vi varit i hetluften på ett eller annat sätt ägnar vi en stund av nästa övning åt utvärdering. Vi använder en mycket enkel modell. Det finns en plusspalt och en utvecklingsspalt (visas med + respektive uppåtsträvande pil). När killarna är väl bekanta med modellen är den effektiv. Sångarna är ofta laddade med synpunkter och också intresserade av vad kollegorna har att säga. De uttalar saker som vi ledare gärna vill ha fokus på och är de duktiga på att lyfta fram varandra. Exempel på innehåll i plusspalten:

sången x blev snygg, jag är nöjd med min insats, fint fokus i altstämman, intressant predikan, snyggt solo.

Exempel på innehåll i utvecklingsspalten:

sjung ut som på repetitionerna, vi behöver ett system så att alla hinner gå på toan, vi måste öva mer, tänk på kroppsspråket under predikan, vi vill ha orkester ofta.

Vackraste utvecklingstanken uttalades av sjuttonåringen:

– Alltså, missförstå mig inte, aspiranterna sjöng jättefint, men det är dem vi måste satsa på.

De är vår framtid.

Lovisa Kronstrand Alinder för Linköpings Gosskör

3. TÄVLINGSFRI TÄVLING (Nyhetsbrev nov 2015)

Egentligen gillar jag inte att uppmuntra till tävling. Jag vill att kyrkan ska vara en frizon från jämförelse och alla former av hets. Men om en tävling kan förmå den mest tystlåtna pojken att sjunga ut som aldrig förr.... Även om jag försöker hålla igång repertoar för olika gudstjänster och konserter under terminen blir det ändå fokus på kommande framträdande.

När man har framfört repertoaren för en viss gudstjänst/konsert går man över till nästa.

Flera gånger har unga körsångare som missat framträdandet frågat efter den "släppta" repertoaren.

Vid en repetition hade jag plötsligt lite tid över och tänkte att nu sjunger vi "gammal" repertoar. Men hur kan jag göra det på ett annorlunda sätt? En tävling!

Kören delades upp i två grupper. Instruktionen var "Jag spelar början av en sång. När du hör vilken

det är reser du dig upp och sjunger med. Det lag som först börjar sjunga får en poäng". Aldrig har jag hört kören sjunga ut med sådan iver! Dock kan det ju blir lite för ivrigt... Då får man införa minuspoäng för eventuell skriksång...

Kerstin Evén, Danderyds församlings gosskör.

4. RYTMÖVNING (Nyhetsbrev dec 2015)

Ett effektivt sätt att skapa fokus och koncentration är att variera sjungandet med rytmklappning. Låt killarna härma dig till att börja med i vanlig fyrtakt. 1 takt förebildande och nästa takt härmar killarna. Låt pulsen vara konstant men utveckla rytmen successivt. Till att börja med klappar man bara i händerna men eftersom kan övriga kroppen också bli slagverksinstrument. Allt för att skapa spänning och koncentration. Pröva olika taktarter och experimentera. Har man en mindre grupp så kan killarna själva turas om att förebilda. Koncentrationen brukar ofta vara på topp. Form och rytmkänslan utvecklas samtidigt som stämbanden vilar. I Österåker har vi haft så kul med rytmerna att vi införskaffat 15 djembetrummor som vi bl a använt under postludium i högmässan till församlingens stora förtjusning.

Urban Westerlund, dirigent för Österåkers gosskör

5. SKÄRPA TILL SIG (Nyhetsbrev jan 2016)

När kören behöver skärpa sin fokus på körledaren, eller kanske bara behöver pigga till något och samtidigt träna precision kan man öva på följande sätt: Välj ett stycke där det är svårt att få till exakthet i starten, det kanske är attacca, krånglig upptakt eller så kan man helt enkelt för yngre barn välja något mycket välbekant, för att därefter låta koristerna hoppa rytmen. Välj överraskande tempi, långsamt är förstås svårast, presto roligast. Minimal impuls från dirigenten med exakt, rytmiskt hoppande från alla korister är förstås målet. Vill man träna dirigering med sångarna kan man förvarna om en taktart och sedan bara hoppa pulsen. Det kan vara svårt nog. Har man tid kan en och annan korist få prova på.

Ingrid Mlsgeld, dirigent för Olaus Petri gosskör, Örebro

6. LÅT BULLRET LÄGGA SIG (Nyhetsbrev februari 2016)

När det börjar blir lite stökigt och oroligt i rummet ber man pojkarna att blunda. Sen väntar man tills det blir alldeles tyst, och därefter ber man dem sjunga en sång man övar på. Det kan bli en spännande upplevelse för dem och en övning i att lyssna mer.

Karin Skogberg Ankarmo, dirigent för Stockholms gosskör

7. TROLLSTAVEN (Nyhetsbrev mars 2016)

En Harry Potter-trollstav gör underverk när svåra (tex latinska) texter ska "trollas" in i huvudet på pojkarna i aspirantkören. Ett litet försiktigt knack i huvudet på pojken, samtidigt som man citerar aktuell textrad. Pojken upprepar. Så nästa pojke och nästa textrad.... Vips (eller wingardium leviosa) så har hela texten fastnat utan att det blev det minsta tråkigt!

Britta Backlund Rödland, dirigent för Gotlands gosskör

8. PLOCKA FRAM GAMMAL REPERTOAR (Nyhetsbrev april 2016)

Snart är det dags att ta fram de gamla klassikerna Sommarpsalm, Uti vår hage, Sverige och annat som återkommer varje år. Men i gosskören har ju flera av förra sopraner blivit altar och förra årets målbrottare tenorer eller basar. Visst har de hört de nya stämmorna förut och lär sig snabbt, men lite stämövning kan ändå behövas. Fast det blir ju lätt en smula tråkigt för de mest rutinerade i alla

stämmor att sitta av stämrepetitioner. Ett sätt att hålla alla aktiva och dessutom träna på att lyssna till harmonier, är att låta en stämma i taget stå upp och sjunga på text, medan övriga sitter och sjunger på M. Då hör man sin egen stämma bra samtidigt som man får den harmoniska helheten. Det går jättesnabbt att fräscha upp gamla körsånger på det sättet. Och det går förstås lika bra i en diskantkör, jag använder samma metod i flickkören.

Margareta Raab, dirigent för Uppsala domkyrkas gosskör.

9. TEXTTÄVLING (Nyhetsbrev maj 2016)

När man vill lära in en text ordentligt gör man en "texttävling". Man delar in pojkarna i två eller fler lag och ställer dem på led lagvis. Sen börjar den som står först i lag 1 att sjunga första frasen i den sång man vill lära texten på, klarar han den får han ställa sig sist i sitt led och om han inte klarar den så åker han ut. Den som står först i lag 2 sjunger sen nästföljande fras och blir antingen kvar i tävlingen eller åker ut. Så fortsätter man så tills det bara finns ett lag kvar, det laget har vunnit!

Karin Skogberg Ankarmo, dirigent för Stockholms gosskör

10. KAMRATLIG STÄMNING MELLAN KORISTERNA (Nyhetsbrev juni 2016)

För att skapa en rolig, uppsluppen och kamratlig stämning i kören, händer det att vi vid uppvärmningen ställer oss på rad och koristerna får massera varandras axlar. Som ledare ger man klara instruktioner om vilka massage-grepp som ska göras, samt påminner att inte ta för hårt, vilket några pojkar aldrig kan motstå. Allra bäst stämning blir det när herrkoristerna (ca 14-25 år) får massera sina soprankompisar: då känner sig de yngre sångarna otroligt uppskattade av sina "storebrorsor" och det lockar fram många skratt och grundar för en fortsatt fin stämning i repetitionen.

Joakim Olsson Kruse, dirigent för Fredrikskyrkans Gosskör, Karlskrona

11. MANSKORISTERNA BLIR HJÄLTAR (Nyhetsbrev sept 2016)

Uppmuntra manskoristerna att komma till gossarnas läger, internat, eller vad det kallas, bilda cirkel, och låt herrarna entusiasmera gossarna till stora insatser. Låt sedan herrarna vara domare i fotboll och ropa åt killarna med vars och ens namn utantill, så blir de hjältar två gånger om. Pojkarna tar intryck, och sjunger mera dedicerat, starkare (men utan överdrift), letar övertoner bättre.

Jan-Åke Jonsson, frivilligledare i Stockholms gosskör.

12. UNDERSKATTA ALDRIG ETT HEJ! (Nyhetsbrev okt 2016)

Ibland kan det vara lätt att glömma bort hur det själv var att vara gossopran med alla, ibland, lite småläskiga äldre herrar. Då kan ett enkelt "hej" betyda väldigt mycket. Nintendo DS och mobilspel i all ära, men pauser är perfekta tillfällen för att prata med varandra och lära känna varandra bättre, oavsett åldrar. Tips, börja med ett "hej"!

David Pettersson.

13. FÖLJA-LEDAREN-ÖVNING (NYHETSRELEVANT NOV 2016)

Alla står upp, är tysta och tittar på ledaren. När ledaren hoppar ska alla hoppa samtidigt. Det är godkänt när det hörs endast ett duns. En följa-ledaren-övning. Vi brukar göra den sist i repetitionen och när hoppet är godkänt är också repetitionen slut.

Lovisa Kronstrand Alinder, dirigent för Linköpings Gosskör.

14. LÄRA MYCKET OCH KRÅNGLIG TEXT (Nyhetsbrev dec 2016):

Ett litet tips när det gäller att lära in mycket o krånglig text: Jag skriver sångtexten på whiteboarden; vi sjunger, mellan gångerna får grabbarna turas om att gå fram o sätta det antal ord jag bestämmer,

till slut är det bara några "ströord" kvar här och där på tavlan och texten sitter som ett rinnande vatten.

Åsa Nyberg, dirigent för Skara domkyrkas gosskör

16. MÄNSKLIG JUKEBOX (nyhetsbrev januari 2017)

Sista lördagen före jul gick Uppsala domkyrkas gosskör ut på stan och lekte jukebox. Vi hade byggt en enkel jukebox i papp. Huvudsyftet var att rekrytera till gosskören, så vi delade ut lappar med inbjudan att söka till gosskören samt information om julens gudstjänster med gosskören. Det blev succé och folk köpte julsånger i flera timmar! Mest populär var något otippat Det är en ros utsprungen. Det var så roligt att vi nog gör om det med sommarsånger till våren, då med en snyggare jukebox.

Margareta Raab, dirigent för Uppsala domkyrkas gosskör.

17. ÖVA PRIMA-VISTA (nyhetsbrev feb 2017)

Mitt tips handlar om prima vista läsning. Eftersom barnen inte just lär sig läsa noter i skolan så ser jag det som mitt uppdrag att undervisa i det. Jag menar till och med att en av många målsättningar med körövningen är att lära sig läsa noter a vista. Men hur gör man det i praktiken?! Jag har letat länge efter bra material som man kan plocka fram på repen och direkt sätta i gång med utan att behöva tävla och förklara en massa. Jag har inte lyckats hitta något som jag tyckte funkade och därför har jag under senaste året utvecklat mitt eget material som jag nu håller på att testa med gossarna i Lund (ja ja, lite smyg reklam, I know). Materialet är fördelat steg för steg på fem häften och följer en ganska noggrann progression. Det hela är baserat på läsandet av noter på notlinjer med hjälp av relativ solmisering. I varje kapitel introduceras ett nytt moment, kapitel 1 börjar med två toner: Do-La. Kapitel 2 introducerar de enklaste rytmiska motiven: två-stavelser versfötter (troké, jamb etc.). I kapitel 3 kommer tredje tonen: Re-Do-La osv. osv. I allt 60 kapitel med ca. 700 övningar. Alla killarna i Lunds gosskör använder detta material, både de 7 åriga aspiranter och herrarna i manskören som dock givetvis lär sig något snabbare. I princip följer alla mina körövningar följande form: Uppsjungning – musik – prima vista läsning – musik – tack å hej! Jag tycker det är skönt att ha det momentet i mitten av repet, som inte tar längre tid än 5-10 minuter, och materialet är gjort för att man ska kunna ta fram det och sätta i gång direkt där man slutade förra veckan. Hör av er till mig om ni är intresserade av att testa materialet också.

Egil Kolind, dirigent Lunds gosskör

18. Hur lära ut flerstämmighet? (Nyhetsbrev mars 2017)

Det är jättebra om diskant- eller andrastämman har en egen bärande melodi när man börjar med flerstämmighet. Man kan också starta med stämman för att sedan gå på huvudmelodin. När melodi/stämman verkar sitta ganska ok får de ibland sjunga melodi eller stämman mot ackord som är "luriga" t.ex Blinka lilla i D-dur fast jag spelar i helt andra tonarter. Vid inläring av en ny melodi sjunger jag före en gång sedan tar vi fras för fras och de får härma och till sist, när de sjungit hela melodin, spelar jag från börjar och stannar, på vilken ton, eller på vilket ord stannar jag, hand upp!

Monica Wasberg, dirigent för Luleå domkyrkas gosskör

19. TRE TIPS FRÅN STOCKHOLM (Nyhetsbrev april 2017)

1. Sopraner, även andra stämmor: Hur hjälper vi dem med och fixar intonationsproblem utan att det blir tjatigt eller tråkigt? Kan vara svårt tycker jag, med de få repetitioner man har.

Jag försöker hitta på uppsjungningar som är 2- eller 3-stämmiga, då det blir en vana med klangerna och förhoppningsvis rena ackord och intervaller: man kan vinna lite tid längre fram om man är envis. Ett exempel är att de sjunger en dur- eller mollskala nedåt i terser (man kan förskjuta en av stämmorna ett halvt slag så att det blir lite förhållningar, nästan som Pachelbels Kanon).

Utbyggnadsövning kan vara att sjunga skalor eller andra mönster i parallelkvinter, kvarter sexter, sekunder(lycka till!) m.m. Även vanliga 'amen' ackord kan man öva även 4 stämmigt med sopraner. Förhoppningsvis vänjer de sig med hur det ska låta och utveckla i andra sammanhang. Man kan också ta slingor, ackord etc. från repertoaren man håller på med.

2. Svåra slingor, intervaller osv: kan vara värt att göra en övning på det i 5-6 olika rimliga tonarter (jag brukar börja långsamt och lite lägre, och gå upp halvtonsvis, som en uppsjungning, ökar tempot lite då det börjar bli något.)

3. Pauser (i musiken): Då de yngre sångare ofta hakar på andra stämmor när de inte själva sjunger, kan det vara till hjälp och roligt att be dem stå när de sjunger och sitta vid pauserna (och inte sjunga). Det kan också liva upp killarna om de är trötta osv, särskilt om det är flera korta pauser!

Gregory Lloyd, dirigent för Katarina gosskör och Stockholms domkyrkoförsamlings gosskör.

20. VID LÅG KONCENTRATION (Nyhetsbrev maj 2017)

Om koncentrationen bland killarna är låg eller de är slappa att läsa din dirigering t.ex vid slutkonsonanter, tempojusteringar eller andningar: Istället för att öka viftandet à la väderkvarn, prova att alltmer minska rörelserna, samtidigt som du steg för steg flyttar dig ut i rummet/bort från kören. Efter en stund kanske du endast gör pyttesmå rörelser, med en hand, stående vid kyrkans port eller nästan dold bakom en pelare. Då har du garanterat killarnas fulla koncentration.

Joakim Olsson Kruse, dirigent för Västerås domkyrkas gosskör och herrkör.

21. TYP TAEKWANDO-UPPVÄRMNING (Nyhetsbrev juni 2017)

Händerna knutna vid höfterna, knogarna nedåt. Ta ett steg framåt med höger ben samtidigt som höger arm sträcks framåt, handen vrids och ett luftslag måttas. När knytnäven kommit till sitt slutläge och foten satts ned, ropar man "pow" med attack och ljust röstläge. Tillbaka till ursprungsläget och upprepa med vänster sida. Farten kan ökas efterhand.

Funkar bra för att få med hela kroppen i sångattacken. Dessutom tycker killarna att det är kul!

Thomas Andersson, dirigent för Falu Kristine gosskör

22. TEMPO – SJUNG MED METRONOM (Nyhetsbrev september 2017)

Om man vid något tillfälle har anledning att prata om vikten av att alla ska sjunga samtidigt, kan man plocka fram en gammaldags metronom (en sådan med metallpinne som man skjuter en tyngd på). Just en sådan, där man tydligt ser vad som händer om man skjuter tyngden, brukar fascinera pojkar. Låt dem sjunga samma sång i olika tempon. Frågan om hur det snabbaste eller långsammaste låter brukar alltid komma :-)

Annika Blohm, dirigent för Linköpings gosskör.

23. KÖRLEDARBYTE VID TJATIG DIRIGENT (Nyhetsbrev oktober 2017)

Om koncentrationen tryter och körledaren är tjugig så är det populärt att få vara dirigent en stund, först får alla öva på en taktart att dirigera, sen får några av killarna prova att dirigera kompisarna på en av de sånger vi övar på. Både två och tretakt brukar fastna ganska fort, fyrtakt är lite klurigare. Med de yngre som sjunger kanon brukar de också få leda varsin grupp, antingen med slagfigur, eller rörelser som passar sången, det får de också göra på familjemässorna, ett nervöst men uppskattat moment.

Bolla Henriksson, dirigent för Sofia gosskör i Stockholm.

24. LÅNGTIDSARBETE MED KRYSS-SCHEMA (Nyhetsbrev november 2017)

Körarbete präglas ofta av för lite förberedsetid och man tvingas kanske inte sällan välja bort repertoar för att den är för svår i förhållande till den förberedsetid som finns. Man kanske arbetar med en känsla av att aldrig kunna "bottna" i musiken, utan för mycket lärs in på ytan. Samtidigt vill man ge killarna en känsla av att ingå i ett längre perspektiv, få dem att känna "botten" i musiken. Prova att välja ut ett stycke, långt och/eller svårt, och ha det som ett långtidsprojekt - kanske för advent om 14 månader. Gör ett (kryss)schema för dig själv, där stycket delas in i små, små sektioner

på kanske 2 takter, en avancerad harmonisk vändning, en lurig insatskedja etc. Beta av dessa i lugn och ro enligt ditt schema, 2-3 minuter i veckan. Om någon klagar på att det är svårt kan du förklara att det är minst 34 repetitioner tills det ska framföras. Till killarna som är i (för)puberteten, som kanske svajar i sin sångaridentitet, kan man säga att "när detta framförs kommer du kanske att stå bredvid Martin i basen!". Överlag är det bra att de unga, som lever i ett fragmenterat samhälle där mycket ska stressas fram och ge omedelbara resultat, att i musiken och kören uppleva långsamma värden och skeenden och de långa perspektiven.

Joakim Olsson Kruse, dirigent för Västerås domkyrkas gosskör och herrkör.

25. GENERATIONSKÖR (Nyhetsbrev december 2017)

I kretsen kring gosskören finns troligen goda körsångare – föräldrar, syskon, fastrar, morföräldrar. Bjud in dessa att sjunga tillsammans med gosskören vid en högmässa eller en konsert med några repetitioners förberedelse. Det brukar uppskattas av både sångarna och familjekören och sannolikt stärker det engagemanget för gosskören i den yttre kretsen.

Lovisa Kronstrand Alinder, dirigent för Linköpings gosskör.